

SEVGİ MEKTUPLARI

Arif Nihat Asya

ÖTÜKEN

ARİF NİHAT ASYA; Şair, 7 Şubat 1904'te Çatalca'nın İnceğiz köyünde doğdu. Balkan Savaşı'nın sonunda İstanbul'a geldi. Kocamustafapaşa ve Haseki mahalle mekteplerinde okudu. Gülşen-i Maarif Rüşdiyesi'nde iken Bolu Sultanisi'ne, buradan Kastamonu Sultanisi'ne geçti. Lise öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul Darulmuallimin-i Aliyyesi'ne girdi. Buraya bağlı olarak Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1928). 14 yıl Edebiyat öğretmenliği ve idarecilik yaptıktan sonra, 1950-1954 yılları arasında Adana Milletvekili olarak Meclis'te bulundu. 1959-1961 yılları arasında Kıbrıs'ta öğretmenlik yaptı. 1962'de emekli oldu. 5 Ocak 1975'te Ankara'da vefat etti.

Eserleri: *Heykeltıraş, Kubbe-i Hadra, Rubaiyat-ı Arif, Yürek, Köprü, Kundaklar, Aynalarda Kalan Basamaklar, Büyüyün Kızlar Büyüyün, Fatihler Ölmez, Ses ve Toprak Takvimler, Yastığımın Rüyası, Kanatlarını Arayanlar, Kanatlar ve Gagalar, Enikli Kapı, Top Sesleri, Terazi Kendini Tartmaz, Tehdit Mektupları, Onlar da Bu Dilden Anlar, Aramak ve Söylememek, Aynın Aynasında, Kubbeler, Dualar ve Âminler, Kökler ve Dallar, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor.*

SEVGİ MEKTUPLARI

Sevgi Mektupları'nı lâıykıyla anlamak için Arif Nihat Asya ve Servet Asya'nın hayatlarına kısaca bir göz atmak gerekir.

Arif Nihat Asya 7 Şubat 1904'te Çatalca'ya bağılı İnceğiz köyünde doğdu. Babası Ziver Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Baba tarafı, dedesi İbrahim Tevfik Hoca, Hacı Emin ve Hacı Arif'ten itibaren Tokat'ın Kapusuz köyünden Kapusuz Hacı Ahmet'e ve Kafkasya'dan Anadolu'ya göç eden Türkmen Yörükleri'ne dayanır. Hacı Ahmet İstanbul'a gelerek orada tabaklık yapmış, mesleğinde Âhi ustası olmuştur. Dedesi ve dedesinin kardeşi Recai Efendi gibi soyun bazı kolları hep tabaklıkla uğraşmıştır. Amcazadesi Emin Bey tabaklıktan deri boyacılığına, o zamanlar Amerika'ya ihraç edilen dans terlikleri dikiciliğine kadar her türlü deri işi yapmıştır. Arif Nihat Asya'nın Annesi Fatma Hanım ise, Bulgaristan'ın Tırnova şehrinden Anadolu'ya göç eden Osman Ağa'nın kızıdır.

Şair, doğum yerini soranlara şu mısralarla cevap verir:

Nerelisin diye soruyorlar:

İnceğiz köyünde doğmuşum...

*İnceğiz'i Çatalca'ya, Çatalca'yı İstanbul'a bağlamışlar,
İstanbullu olmuşum.*

Arif Nihat Asya'nın
çocukluğu

Savaştan hasta olarak dönen ve hastalığı gitgide ağırlaşan babası Ziver Bey, küçük Arif daha yedi günlükken vefat etti. Arif üç yaşına kadar annesi ile birlikte dedesinin ve babaannesinin yanında kaldı. Üç yaşındayken, annesi, Osmanlı ordusunda subay olan Filistinli Abdülrezzak Bey ile evlendi.

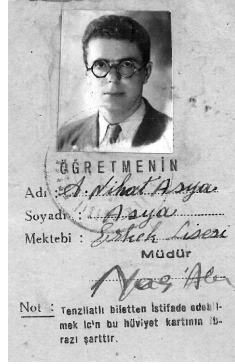
Arif, annesi ve üvey babası ile bir yıl kadar birlikte mutlu bir hayat yaşadı. Bir yıl sonra Necati adını verdikleri bir kardeşi oldu. Bu arada Abdülrezzak Bey'in Filistin'e tayini çıktı. Eşiyle birlikte İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan Fatma Hanım'ın bütün ısrar ve çırpınışlarına rağmen, dedesi, Arif'i ona vermedi. Fatma Hanım, küçük Necati ve eşiyle İstanbul'dan ayrıldı. Büyük oğlunu geride bıraktığı için çektiği üzüntüden sütü kesildi ve Filistin'e varmadan küçük oğlu Necati'yi de kaybetti. Bu ayrılıklar ve kayıplar hem Arif'te hem de annesinde ömür boyu süren acılar bırakmıştır.

Babaannesinin ölümünden sonra Arif'i, babasının kardeşi olan Gülfem Hanım ve eniştesi yüzbaşı Mehmet Fevzi Bey yanlarına aldılar. Arif ilk öğrenimine Çatalca'nın Ör-

Gülfem Hanım, Rüştüye müdürünün yardımıyla Arif'in parasız yatılı olarak Bolu Sultanisi'ne (orta öğretim) gitmesini sağladı. Böylece halasının gayretleri sonucunda, devletin koruyucu kanatları altına girdi ama henüz on bir yaşındayken evinden ayrılmak zorunda kaldı. İlk şiirini bu okulda yazdı, fakat şiirden çok resimle meşgul oldu. 1920'de Bolu Sultanî'sinin lise kısmı kaldırıldı ve Arif Kastamonu Sultanî'sine nakledildi. 1923'te mezun oldu ve İstanbul'a döndü. Sonraları bu çocukluk ve gençlik yıllarını şöyle özetlemiştir: "Babamdan dedeme, dedemden halama, halamdan amcama kaldım. Sonunda amcamdan halama dönmüş ve halamdan millete kalmıştım."

Arif Nihat, Balkan Savaşı'nı İstanbul'da; Birinci Dünya Savaşı'nı ve Kurtuluş Savaşı'nın ilk yıllarını Bolu'da ve Kurtuluş Savaşı'nın en hareketli günlerini de Kastamonu'da geçirdi. Kastamonu'da geçirdiği yıllar Arif Nihat Asya'nın kişiliğinin oluşmasında büyük rol oynamıştır. Düşman işgali altındaki vatani kurtarmak azmiyle gizlice İstanbul'dan Anadolu'ya geçen vatanseverler, İnebolu üzerinden önce Kastamonu'ya geliyorlardı. Bu güzel insanlar, şehirde kaldıkları süre içinde halkı aydınlatmak için gazete ve dergilerde yazıyor, bildiriler dağıtıyor ve meydanlarda konuşmalar yapıyorlardı. Millî mücadeleyi desteklemek için Kastamonu'da çıkan *Açıksöz* dergisinde ve hocası Enver Kemal Bey'in yazı işleri müdürü olduğu *Gençlik* adlı

dergide Arif Nihat Asya'nın şiirleri yayımlandı. Henüz on beş-on altı yaşlarında iken, başta büyük şair Mehmet Akif olmak üzere birçok şair, yazar, subay, siyaset ve devlet adamı ile burada tanıştı. Özellikle Mehmet Akif'in şiirlerini, konuşmalarını, halkla ve gençlerle yaptığı sohbetleri dinledi. Orhan Şaik Gökyay ile dost oldu. Onunla uzun konuşmalar yaptı. Denilebilir ki, Arif Nihat Asya'da, aileden gelen vatan sevgisi ve tarih bilincinin, kaybedilen topraklara duyulan özlemin ve bağımsızlık ülküsünün tam olarak oluştuğu yer Kastamonu'dur.

Kastamonu'da yazdığı şiirlerinin bazılarını, 1924'te Arif Nihat imzasıyla yayımlanan ve *Heykeltraş* adını verdiği ilk şiir kitabına koydu. Bu şiirlerde hüznün, yalnızlık ve karamsarlık temaları hâkimdir.

İstanbul'a dönmeden önce Ankara'ya giden Arif Nihat, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yükseköğrenim yapmak için yardım istedi. İsteği kabul edildi ve 1923 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda yatılı öğrenci olarak eğitimine başladı. Öğrenciliği sırasında önce İstanbul Postanesi'nde, sonra Anadolu Ajansı'nda çalıştı. Son sınıftayken, İstanbullu Semiha Hanım ile evlendi. Bu evliliğinden iki oğlu oldu; Reha Uğur ve Kemal Koray. 1928'de Edebiyat öğretmeni olarak Adana Erkek Lisesi'ne tayin edildi. Ada-

na'da kız ve erkek öğretmen okullarında, Amerikan Kız Koleji'nde, ortaokul ve erkek lisesinde on dört yıl edebiyat öğretmenliği yaptı ve zaman zaman idarecilik görevlerinde bulundu. 1930'da *Yastığının Rüyası* kitabını yayınladı. 1933'te Mevlevî dedesi Remzi Akyürek'le tanıştı. Ondan el aldı ve dervişlik çilesinden geçti. Manevî âlemde yaptığı bu yolculuk ve tasavvuf felsefesi onun ruhunda, şiir ve nesir dünyasında yeni ufuklar açtı.

*Bugün yüzler, bugün gözler, gönüller
Döner hayrân, ilahî şîr'e doğru,
Ki cam olmuş; gider aylar güneşler...
Giderler en leziz iksîre doğru.
Kanatlan ey yürek, artık durulmaz...
Bütün hilkat yol olmuş, yol sorulmaz;
Açıl ey gök, uçan kuşlar yorulmaz;
Uçarken Pîr'e doğru!*

Arif Nihat 1934 yılında, soyadı kanunu çıkınca Asya soyadını aldı. Aynı yıl askerlik görevini İstanbul ve Adana'da yedek topçu teğmen olarak yaptı. Ekim 1935'te terhis oldu ve Adana Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmenliği görevine döndü. Mensur şiirlerden meydana gelen eseri *Ayetler* 1935'te yayımlandı. Bu arada dergi ve gazetelerde yazmaya başladı. İlk eşinden ayrılmış olan şair, Aralık 1941'de Adana Erkek Lisesi Fizik-Kimya öğretmeni Servet Akdoğan ile evlendi. Bu evliliğinden bir kızı ve bir oğlu oldu. Bu evlilik Arif Nihat Asya'nın hayatındaki en önemli dönüm noktalarından biridir. Yıllarca aradığı huzur ve mutluluğu bulan şair bunu şöyle ifade etmiştir:

*Ne şiirden ne de şöhrettendir,
Mutluluk Arif'e Servet'tendir.*

Adana Erkek Lisesi; A. Nihat Asya (Müdür ve hocaları)

1942 yılında Malatya Lisesi müdürlüğüne tayin edilen Asya, bu şehirde üç yıl kaldıktan sonra Adana'ya döndü. Siyasî ortamın gerginleştiği 40'lı yıllarda Malatya'da da Adana'da da muhalif tavrı ve yazıları yüzünden sıkıntılar çekti. 1947 yılında hayatta olup olmadığını dahi bilmediği annesinin yaşadığını öğrendi. Bu olay şöyle gerçekleşti: Arif Nihat, sık sık yazılarında nerede doğduğunu, annesinin ve babasının adını ve nasıl ayrıldıklarını yazıyordu. Bunu büyük bir ihtimalle bilinçli olarak yapıyordu. Belki de bu yolla, eğer sağsa, annesine ulaşabileceğini ümit ediyordu. O zamanlar Türkiye'den gelen gazete ve dergilerin de halâ okunduğu Ortadoğu'da Arif Nihat'ın çocukluk yıllarını anlatan şiirlerini ve yazılarını okuyan Fatma Hanım'ın akrabaları ona durumu bildirdiler. Fatma Hanım, Türkiye Dışişleri Bakanlığına başvurarak oğlunun bulunmasını istedi. 1947 yazında Arif Nihat, eşi ve küçük kızı ile birlikte Yahudilerle Filistinliler arasında çatışmaların sürdüğü İngiliz işgali altındaki Akkâ'ya (Filistin) gittiler.

Atatürk'ün ziyareti. Sol atta alkışlayan kişi Servet Hanım.
(İzmir Kız Lisesi 1935)

*Benim de bir annem olsa annemin
Beşiğini seve seve sallardım;
Gülse güller açılırdı içimde
Ve ağlasa inci inci ağlardım.*

diyerek yıllarca hasretini çektiği annesine kırk üç yıl sonra kavuştu. On beş gün süren bu ziyareti ile ilgili hatıralarını “Ortaşark’tan Notlar” adı altında topladı. Ertesi yıl Fatma Hanım ve eşi Abdürrezzak Bey Adana’ya geldiler ve bir seneye yakın yeni kavuştukları Arif Nihat Asya ve ailesinin evinde kalıp hasret giderdiler.

Fikir ve edebiyat faaliyetleri ile siyasî tartışmaların yoğun olduğu Adana’da çok sevilen Arif Nihat, açılan soruşturmalar ve yapılan uyarılara rağmen muhalif tutumunu değiştirmeyince 1948’de Edirne’ye tayin edildi. Adana’dan ayrılışı büyük protestolara sebep oldu. Adana garında binlerce kişi tarafından çiçekler ve marşlarla yolcu edildi.

Adana yıllarının Asya'nın hayatında çok önemli bir yeri vardır. Çukurova'nın "engin pamuk tarlalarına, portakal çiçeği kokan gecelerine, yemyeşil bağlarına, serin ırmakları ve yalçın dağlarına, çalışkan ve sıcak insanlarına" âşık olmuştur. "Çukurova beni yoğurmuştur. Çukurova'nın sıcaklığı ve Toroslar şair gönlümü beslemiştir. Karacaoğlan gibi, Dadaloğlu gibi büyük halk şairleri yetiştiren Çukurova insanı şiir doludur, sihir doludur" diyen şair, Adana gençliğinin ve Adana halkının büyük sevgisini kazanmıştır. Bu yöre onun kişiliğini geliştirmiş, sanatını olgunlaştırmıştır.

Arif Nihat Asya için vatanın her köşesi kutsaldı. Serhat şehri Edirne, onun için yeni bir ilham kaynağı oldu. Yüzlerce yıllık tarihi olan bu eski payitahtı, muhteşem mimarî eserlerini, farklı kültürleri yaşayan insanlarını çok sevdi. Tek üzüntüsü, bir yıl önce yanlarına gelen yaşlı ve hasta annesi ve üvey babasının şiddetli Trakya soğuşuna alışmamalarıydı. Annesi ve üvey babası Filistin'e dönmek zorunda kaldılar. İki yıl sonra da annesinin ölüm haberi geldi.

Arif Nihat, Edirne Lisesi'nde öğretmenlik yaparken Adana gazetelerine ve dergilerine yazmaya devam etti. Adanalılar da onu unutmamışlardı. Adanalı saydıkları Arif Nihat Asya'dan 1950 seçimlerinde milletvekili adayı olmasını istediler. Şair tereddüt edince, Adana'dan Edirne'ye bir heyet göndererek onu ikna ettiler. Böylece Arif Nihat 1950 seçimlerini kazanan Demokrat Parti'den Seyhan (Adana) milletvekili seçildi. Kendi deyişiyse, "Mektep kürsüsünden Meclis kürsüsüne geçen" Asya, dört yıl boyunca bu kürsüde hararetli konuşmalar yaptı. Doğru bildiğini söylemekten çekinmedi. Fikir ve inançlarından asla taviz vermedi. Açık sözlülüğü ve kesin tavrı ile zaman zaman kendi partisini de eleştirmekten çekinmedi. Çarpıcı nükteler ve keskin hicivler içeren konuşmaları ile Meclis'te alışılmamış bir tarz sergiledi.

“Siyasetin amacı, devleti iç ve dış düşmanlara karşı maddî ve manevî olarak güçlü kılmak, devletin dünya sahnesinde lâıyk olduğu yeri alması için var gücüyle çalışmak, milletini öz değerlerini, ata kültürünü ve onurunu kaybetmeden refaha kavuşturmak olmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için de önce bütün doğru ve yanlışların, yalan dolanların ortaya dökülmesi gerekir. Türk Milleti’nin küçük hesaplarla kaybedecek vakti yoktur.”

1954 seçimlerine katılmayan Asya, öğretmenliğe geri döndü ve Eskişehir Lisesine tayin edildi. Bir yıl kadar kaldığı bu güzel şehirde Yunus Emre’ye yakın olmanın hazasını tattı. Sonra Ankara Gazi Lisesi’ne döndü. Bu arada Ankara Polis Koleji’nde de öğretmenlik yaptı. Kıbrıs’a bir kültür çıkarması yapmayı amaçlayan Hükûmetin aldığı bir kararla, 1959’da eşi Servet Asya ve otuz kadar öğretmenle birlikte Kıbrıs’a tayin edildi. Ada’da Türk ve Rum toplumları arasında süregelen gerginlik sonucu yer yer çatışmalar başlamıştı. Kıbrıs’ta iki sene kalan Asya, henüz resmen bölünmemiş olan adanın her yerini gezdi. Her köşesi tarih kokan bu “yavru vatan”ın dağları, köyleri, kasabaları, tarihî eserleri ve insanları hakkında yüzlerce rubaî yazdı. Şiirleri, yazıları ve konuşmaları ile Kıbrıs Türk’ünün bağımsızlık mücadelesine büyük destek verdi. Halk, ümitsizliğe düştüğü zaman onlara yeniden mücadele gücü ve ümit aşıladı. Onların heyecanlarını ve acılarını paylaştı. *Kıbrıs Rubaîleri* bu yılların ürünüdür.

Kıbrıs’ın Anadolu’ya doğru uzanan ucunu bir parmağa benzeten şair, Kıbrıs Türkü’nün o yıllardaki özlemini şöyle özetlemiştir:

Bir parmak uzanmış bize doğru

Bu parmak bizden bir nişan yüzüğü beklemektedir.

Servet Hanım ve A. Nihat Asya'nın nişanı. (Eylül 1940)

Arif Nihat Asya 1961'de Ankara'ya, Gazi Lisesi'ne dönerek, 1962 yılında emekliye ayrıldı. 1924'ten emekli olduğu 1962'ye kadar şiir ve nesir olarak yedi eseri basılmış olan şairin, emekli olduktan sonra vefatına kadar geçen on üç yıllık zaman içerisinde on sekiz yeni kitabı basıldı. Bu arada gazete ve dergilerde yazmaya devam etti. Türkiye'nin her köşesindeki sanat faaliyetlerine, toplantılara ve şiir gecelerine katılarak bütün yurdu gezdi. Her gittiği yerden yeni şiir ve yazılarla döndü. 1968'de, bir ay kadar süren bir Avrupa seyahatine çıktı.

*Yârdan, anadan ayrı olanlar ne yapar?
Yıldan yıla bir selâm alanlar, ne yapar?
Yurt özlemi, büktü -şimdiden- boynumuzu...
Gurbette ilâ'ebed kalanlar, ne yapar?*

diye yazan şair dönüşte Avrupa'dan Rubâiler eserini yayınlar.

Arif Nihat Asya, meşhur "Bayrak" şiirini, çok sevdiği Adana'nın düşman işgalinden kurtulduğu tarih olan 5

Ocak günü yazdı ve şiir, 5 Ocak Kurtuluş Günü kutlama gecesinde öğrencisi Aydın Gün tarafından okundu. Kendisi de 5 Ocak 1975 günü geçirdiği kalp krizi sonucunda Hakk'ın rahmetine kavuştu. Son şiirini hastane odasında yazmıştı:

*Kazâsından olmasın, sahbâsından olsun
Ve el almasın, sen al!
Takdîrine teslimim... Ama bana sorarsan;
Demem elbet varken al!
Ancak sonunda yarım yaşayacaksa gövdem
Yalvarırım Allahım: Canımı bütünken al!*

* * *

Servet Akdoğan, 1911'de Yunanistan'ın Yanya vilayetinde doğdu. Varlıklı bir ailenin dördüncü çocuğuydu. Şehir dışında büyük bir çiftlikleri ve şehirde güzel bir konakları vardı. Servet Hanım'ın babası Osman Nuri Bey ve annesi Nuriye Hanım'dır. Servet Hanım'ın hem anne hem baba tarafının şeceresi Konya'nın Meram semtine kadar gider. Nuriye Hanım aydın bir kadındı ve Mevlevî idi. Osman Nuri Bey'in annesi Feride Hanım, babası Mustafa Hilmi Bey'di. Mustafa Hilmi Bey (lakabı "Cufa"), Yanya'da İdadi (Lise) öğretmenlerindendi. Bir ara Ergiri (Arnavutluk'ta bir eyalet) Sancağı'nda mahkeme azalığına tayin edilmişti. Osman Nuri Bey İlk ve orta eğitimini Yanya'da yaptıktan sonar, İstanbul'da Yüksek Baytarlık okulundan mezun oldu ve iki ay kadar Saray'da bakteriyoloji üzerine çalıştı. Yirmi iki yaşında Yanya vilayeti sıhhiye baytarlığına tayin edildi sonra baytar müfettişliğine terfi etti.

Osman Nuri Bey, Yunan askeri Yanya'yı işgal edip Türk mahallelerine saldırınca, diğer erkekler gibi silahlanıp, arkadaşlarıyla şehirlerini savunmak için meydanda toplan-

dılar. Yunan askerleri bir bir Türk evlerini basıp Osman Nuri Bey'in evine gelince, küçük çocuklara bakan Maria adlı Yunan yardımcıları kapıyı açıp 'Burası benim evim, buraya giremezsiniz' diyerek düşman askerlerinin eve girmesini engelledi. Yanya'nın düşmesi üzerine Servet Akdoğan ve ailesi bütün varlıklarını arkada bırakarak İstanbul'a göç etti. İstanbul'da büyük sıkıntılar ve zorluklar yaşadılar. Ama bu onları asla ümitsizliğe düşürmedi. Hiçbir zaman yılmadılar ve gocunmadılar. Hayatlarını kurtaran Maria'yı da asla unutmadılar. Yunanistan'la dostluk tesis edildikten sonar, Yanya'ya gidip Maria'yı bulmak istediler fakat Yunan makamları nüfus kâğıdında Yunanistan doğumlu olduğu yazan Türk vatandaşlarına uzun yıllar vize vermediği için bu arzularını gerçekleştiremediler. Servet Hanım ölüm döşeginde kızına şöyle demiştir: "Benim için dua ederken Maria'yı da unutma. Sizler onun sayesinde varsınız."

Osman Nuri Bey Balkan savaşlarında askere çağrıldı, sonra Adana'nın Kozan kasabasına baytar olarak tayin edilmesinin ertesi günü tekrar askere alındı. Birkaç ay sonra,

Servet Hanım
ve Kardeşleri

önce İçel'e sonra Filistin'in Nablus şehrine baytar olarak gönderildi. Seferberliğin ilânı münasebetiyle tekrar askere alındı.

Servet Akdoğan da Arif Nihat Asya gibi, anne ve babasını çocuk yaşlarında kaybetti. Çocukluk ve gençlik yıllarını büyük sıkıntılar ve acılarla yaşamış, "Rumeli Faciası" olarak adlandırdığımız büyük göçle, yurdunu düşman eline bırakarak ailesiyle birlikte anavatana, Anadolu'ya göçmüş bir ailenin çocuğuydu. Ama Arif Nihat Asya ile aralarında büyük bir fark vardı. Servet Akdoğan yalnız değildi. Annesi ve babası hayattaydı. Çocuklar beş kardeştiler. Birbirlerine ölesiye bağlıydılar. Ayrıca, amcalar, teyzeler, halalar, yengeler, eniştelere ve onların çocukları vardı.

I. Dünya Savaşı'nı kaybeden Osmanlı Devleti Ortadoğu ve Afrika'da savaşan ordularını geri çağırıp terhis edince, binlerce asker Adana'nın Pozantı kasabasında toplandı. Osman Nuri Bey sivil olduğu için, terhis edilince maaşı da kesilmişti. Bu arada Adana'da iş bulmanın İstanbul'dan